

НЕСТОР – ЛІТОПИСЕЦЬ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Цими днями виповнюється 65 річниця тріумфальної і трагічної сторінки в історії нашого краю – Карпатської України. О 15 годині 20 хвилині 15 березня 1939 року на засіданні Сейму було проголошено незалежність Карпатської України. Президентом став Августин Волошин. Сейм ухвалив закон, який містив такі положення: «1. Карпатська Україна є незалежна держава. 2. Назва держави є: Карпатська Україна. 3. Карпатська Україна є республіка з президентом, вибраним Сеймом Карпатської України, на чолі. 4. Державна мова Карпатської України є українська мова. 5. Барва державного прапору Карпатської України є синя і жовта, при чому барва синя є горішня, а жовта є долішня...». Було затверджено також і нинішній гімн України – «Ще не вмерла Україна...». Однак рішення було прийнято під гуркіт гармат. В ніч з 13 на 14 березня 1939 року угорська армія вторглася в Карпатську Україну...

Ще донедавна широка громадськість області, учнівська та студентська молодь практично мало відали про діяльність угорської ірєденти на Закарпатті в міжвоєнний час, кровопролитні бої оборонців Карпатської України – карпатських січовиків, видатну постать Августина Волошина.

Кому ж ми завдячуємо за повернення доброго імені героїні Карпатської України, за відтворення історичної правди та справедливості? Без сумніву, це – когорта вчених-істориків краю. Їх імена добре відомі: В.Худанич, В.Задорожний, М.Болдижар, В.Лемак, М.Токар та інші. Втім, на цілих сто відсотків можна гарантувати, що справжнім нестором-літописцем Карпатської України є доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри політології УжНУ Микола Вегеш. Адже йому належить найбільш плідний науковий доробок у поверненні до нас Карпатської України.

Наукове зацікавлення та скрупульозне вивчення Карпатської України вченим розпочалось ще в умовах розвалу СРСР. В той час, коли на Західній Україні майоріли синьо-жовті прапори і на мітинги збирались прихильники Руху, на Закарпатті дебатовалась «проблема» русинства та автономії області. В тодішніх умовах це фактично означало підриє державного згуртування українського етносу. Однак, саме в такій ситуації Микола Вегеш публікує низку газетних статей про Карпатську Україну і Августина Волошина, січових стрільців з Міжгірщини, синьо-жовтий прапор. І все це на сторінках... «Радянської Верховини»!

1991 року Миколі Вегешу, як аспіранту УЖДУ, фактично приписали «супер-актуальну» тему: «Соціальна індустриалізація на західноукраїнських землях повоєнного періоду». Втім, він досліджував свою тему. Поринувши в архівні документи та періодичну пресу міжвоєнного періоду, він практично «жив Карпатською Україною». І результати не забарились. В 1993 році з'являється його праця (у

співавторстві із проф. В.Задорожним) «Велич і трагедія Карпатської України».

Наступного року він успішно захищає кандидатську дисертацію на тему: «Карпатська Україна в 1938–1939 рр.: соціально-економічні і політичні аспекти». Це було вагоме слово в історичній науці незалежної України. Адже, до цього Карпатська Україна лаконічно замовчувалася або висвітлювалася в стилі піарівських фраз-слоганів: «Павутиння омани», «Народ за ними не пішов», «Слуга кількох господарів», «Волошин і фашисти»... Прикро, що і зараз деякі відомі історики ставлять під сумнів державотворчу діяльність уряду Карпатської України, ідеалізують єдиний фактор – підтримання стосунків А.Волошина з Німеччиною. Можливо, це – журба з приводу розвалу імперії СРСР та девальвації імперського мислення, неприйняття сутності націоналізму як патріотизму по відношенню до рідного етносу? На наше переконання, справа тільки у маренні єдиновірною парадигмою історії минулої доби. Сучасне покоління українців позбавлене ідеологічних штампів. Тому, молодий історик Микола Вегеш впевнено і переконливо твердив, що «Німеччина була єдиною країною, яка обіцяла Карпатській Україні своє покровительство. Враховуючи той факт, що жодна з великих країн того часу цього не робила, політичну орієнтацію кабінету А.Волошина на Німеччину слід вважати оправданою і такою, що була спрямована на забезпечення територіальної цілісності кордонів молодій держави. Орієнтуючись на Німеччину, Августин Волошин і його однодумці думали про Україну».

Поступово з'являються серії публікацій у провідних часописах: «Український історик» (США), «Україна і світ» (Торонто), «Визвольний шлях» (Лондон), «Сучасність» (Мюнхен – Київ), «Український історичний журнал» (Київ), «Дзвін», «Голос нації» (Львів) та багатьох інших; на сторінках практично всіх газет нашої області.

Тому, присудження Миколі Вегешу премій імені В.Гренджі-Донського (1993) та імені І.Крип'якевича (1996) стало тільки скромним відзначенням вченого-історика. Творчий запал фахівця-історика та витонченого політолога-аналітика, прагнення донести результати своїх досліджень до широкого читача спонукали до більшого. Вже 1998 року доцент кафедри історії України Микола Вегеш захищає докторську дисертацію на тему: «Закарпаття в контексті центральноєвропейської кризи напередодні Другої світової війни». Грунтуючись на солідних архівних даних Державного архіву Закарпатської області, архівів М.Львова, Росії, Чехії, Румунії, Угорщини, дослідник акцентував увагу на міжнародних чинниках політичного розвитку краю перед Другою світовою війною. Тематика Карпатської України знайшла своє логічне продовження, адже висновки аргументувались новими архівними документами, мемуарною літературою.

Знову ж таки послідували визнання. 1999 року Микола Вегеш обраний академіком Міжнародної слов'янської академії. 2000 року – вже член

вченої ради Американського Біографічного Товариства. Цього ж року він став директором Науково-дослідного інституту Карпатознавства УжНУ. За короткий проміжок часу (вже професор кафедри політології) Микола Вегеш зумів згуртувати довкола себе творчий колектив інституту, провідних спеціалістів, молодих фахівців. Проводиться активна науково-дослідна робота. Про це свідчить тільки промовистий факт – за десятиліття інституту побачило світ 29 збірників «Карпатика» із різноплановою тематикою. З них – 23 за останні 3 роки роботи інституту під керівництвом Миколи Вегеша. Відзначимо, що готується збірник, що буде присвячений виключно Карпатській Україні.

Зауважимо, що ряд науковців є здібними дослідниками і менше педагогами. І навпаки – хороші педагоги хибують науково-дослідницькими рисами. В творчій особистості Миколи Вегеша ці дві лінії оригінально і гармонійно сполучені. Ще б пак! Він працював учителем середньої школи 8 років, за плечима й п'ятирічне навчання на історико-педагогічному факультеті Івано-Франківського державного педагогічного інституту ім. В.Стефаника. Така база дозволила йому вже в 23 роки стати головою методичного об'єднання вчителів історії і суспільствознавства Міжгірського району. Як пригадує колишній учень Синевирської СШ (тепер-викладач кафедри історії України) Василь Міщанин, уроки Миколи Миколайовича були одними з найцікавіших в школі. У довільній розповідній формі він відтворював в уяві учнів історичне минуле України. Історія немов поряд з тобою. Князі Київської Русі, гетьмани, кошові отамани, Тарас Шевченко серед членів Кирило-Мефодіївського товариства...

Пригадую і я один цікавий момент. Одного разу (десь на 3 курсі історичного факультету УжДУ) група слабо підготувала питання на семінарському занятті з історії України. Проводив семінар Микола Миколайович. Після декількахвилинної колективної мовчанки він почав розповідати матеріал. Жваво, енергійно, із доречним гумором та історичними порівняннями, складалось враження ніби він сам був учасником подій, що передували Другій світовій війні. Після дзвінка група була, як тепер кажуть, «в шоці» від вражень про майстерність історика-професіонала.

Наразі Миколі Вегешу тільки 40 років. А як багато зроблено! Сотні статей, десятки монографій... Готується десятитомник праць вченого. Вже побачили світ 7 томів «Історичних досліджень». Перші два томи присвячені темі Карпатської України, а третій – постаті Августина Волошина. Наскрізна ідея фундаментального дослідження полягає у положенні, що Карпатська Україна (поряд із визвольними змаганнями українців 1918–1921 рр.) є однією із форм державності українського етносу в ХХ ст. Її детальне відтворення, донесення до широкої громадськості краю (насамперед молоді), на наше глибоке переконання, і складає результат творчих зусиль, невтомної праці професора Миколи Вегеша. Він,

без долі сумніву, є патріотом, нестором-літописцем та достойним сином Карпатської України!

Публікації Миколи Вегеша про Августина Волошина і Карпатську Україну (1990-2003)

Монографії, брошури, статті

1. Велич і трагедія Карпатської України: історико-популярний нарис / Закарпатське товариство «Знання», консалтинг-центр «Перспектива». – Ужгород, 1993. – 84 с., 2000 пр. – Співавтор: *В.С.Задорожний*.

Із змісту: Ми есме! (замість вступу); Напередодні вторгнення; Карпатська Україна: пролог у новий час краю; Августин Волошин; На захист держави; Трагедія Карпатської України; Останні дні Карпатського президента; Хто нам допомагав; Вічно в пам'яті народній (замість закінчення).

Рец.: *Пилипчинець В.* У пошуках правди // Срібна Земля. – 1993. – 8 черв.; *Ковач А.* Сторінки нашої історії // Нове життя. – 1993. – 28 серп.; *Петрише П.* Велике бачиться на відстані // Карпатська Україна. – 1993. – 13 трав.; *Міщанин В.* Велич і трагедія Карпатської України // Верховина. – 1993. – 19 червн.; *Рушак М.* Нова краєзнавча література // Закарпатська правда. – 1993. – 15 черв.; *Халус П.* Заради правди // Новини Закарпаття. – 1994. – 15 берез.

2. Карпатська Україна (1938–1939): Соціально-економічний і політичний розвиток / Ужгородський державний університет, кафедра історії України, консалтинг-центр «Перспектива». – Ужгород, 1993. – 136 с. – 1500 пр.

Із змісту: Вступ; Розділ I. Соціально-економічний розвиток Карпатської України наприкінці 30-х років; Розділ II. Внутрішньополітичне становище Карпатської України в 1938–1939 рр.; Розділ III. Громадсько-політичні відносини Східної Галичини і Закарпаття наприкінці 30-х рр.; Висновки.

Рец.: *Фенич В.* Дослідження з історії Карпатської України // Молодь – Україні: Наукові записки молодих учених Ужгородського державного університету. – Ужгород, 1995. – Т.5–6. – С.381–384; *Анталовський В.* Шляхом боротьби і подвигу... // Верховина. – 1995. – 13 трав.

3. Августин Волошин (1874–1945): Бібліографічний покажчик // Ужгородський державний університет. – Ужгород, 1994. – 25 с., 100 пр. – співавт.: *В.В.Тураяниця*.

Із змісту: Августин Волошин: педагог, політик, людина; Хронологія життя і діяльності Августина Волошина; Література про життя і діяльність Августина Волошина.

Рец.: *Анталовський І., Анталовський В.* ...Він є сином своєї нації // Верховина. – 1995. – 1 квіт.; *Олашин М.* Корисний покажчик // Новини Закарпаття. – 1995. – 30 берез.

4.Августин Волошин: До 120-річчя від дня народження видатного громадського, культурного та церковного діяча України. – Слупськ – Ужгород, 1994. – 126 с., 200 пр. – Співавт.: *В.В.Гомоннай, М.І.Зимомря.*

Із змісту: Передне слово; Розділ I. Одна стежина до храму; Розділ II. Августин Волошин. Береги життя; Розділ III. Августин Волошин – педагог; Післямова.

5.Августин Волошин / Інститут методики навчання і виховання, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, Закарпатське обласне відділення Педагогічного товариства України. – Ужгород: Закарпаття, 1995. – 101 с., 3000 пр. – Співавт.: *В.В.Гомоннай, М.І.Зимомря.*

Із змісту: Передне слово; Розділ I. Одна стежина до храму. Розділ II. Августин Волошин. Береги життя; Розділ III. Августин Волошин – педагог; Після мова; Перелік основних підручників, праць та художніх творів Августина Волошина; Перелік основних праць про життя і діяльність Августина Волошина.

Рец.: *Довганич М.* Вдячний за працю // Новини Закарпаття. – 1995. – 23 берез.; *Анталовський І., Анталовський В.* Правдива стежинка до нашої історії // Верховина. – 1995. – 18 берез.

6.Короткий життєпис Августина Волошина (1874–1945) / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 1995. – 29 с., 500 пр. – Співавт.: *В.В.Туряниця.*

Із змісту: Дитячі і юнацькі роки. Формування світогляду А.Волошина (1874–1900); Період зрілості А.Волошина (1900–1938); Августин Волошин і Карпатська Україна (1938–1939); Августин Волошин в Еміграції. Останні роки життя (1939–1945).

Рец.: *Олашин М.* «Короткий життєпис» // Новини Закарпаття. – 1995. – 1 серп.; *Анталовський І., Анталовський В.* «...Він є сином своєї нації» // Верховина. – 1995. – 1 квіт.

7.Смерть президента: Останні дні життя і смерть президента Карпатської України Августина Волошина / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 1995. – 40 с., 500 пр. – Співавт.: *В.В.Туряниця, І.М.Чаварга.*

Із змісту: Від авторів; Розділ I. Августин Волошин – в'язень Лефортовської тюрми; Розділ II. Справа Августина Волошина; Розділ III. Смерть Карпатського президента; Додатки.

Рец.: *Олашин О.М.* «Смерть президента» // Новини Закарпаття. – 1995. – 2 серп.

8.У вінок шани і визнання / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 1995. – 36 с., 500 пр. – Співавт.: *В.В.Туряниця.*

Із змісту: *Мищанин В.* Слово лауреатів; Василь Гренджа-Донський у наукових студіях учених Ужгородського університету; Василь Гренджа-Донський – редактор журналу «Наша земля» (1927–1928 рр.); Сторінки історії «Просвіти» в публіцистиці Василя Гренджі-Донського; Василь Гренджа-Донський на еміграції (1939–1974 рр.); Василь Гренджа-

Донський у спогадах друзів; У єдиному руслі. Творчість В.Гренджі-Донського в оцінці М.Романа; «Правда завжди переможе».

Рец.: Белень В. Бунтівний духом // Верховина. – 1996. – 3 серп.

9.Карпатська Січ: сторінки історії (1938–1939 рр.) / Ужгородський державний університет, кафедра історії України. – Ужгород, 1996. – 23 с., 500 пр.

Із змісту: Виникнення, кількісний склад та озброєння Карпатської Січі; Карпатська Січ в боротьбі з терористами; Галичани в Карпатській Січі; Михайло Колодзінський-Гузар – комендант карпатських січовиків; Події 13–14 березня 1939 року в Хусті; В обороні Карпатської України; Трагедія карпатських січовиків; Примітки.

10.Карпатська Україна і Німеччина (1938–1939 рр.). – Ужгород, 1996. – 22 с., 500 пр.

Із змісту: Українсько-німецькі політичні відносини періоду Карпатської України; Українсько-німецькі економічні стосунки в 1938–1939 рр.; Преса Німеччини 1938–1939 рр. про Карпатську Україну; Примітки.

11.Карпатська Україна 1938–1939 років у загальноєвропейському історичному контексті / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 1997. – Т.1. – 235 с., 500 пр.

Із змісту: Вступ; Розділ I. Карпатська Україна 1938–1939 рр. В історіографії та мемуарах; Розділ II. Карпатська Україна у міжнародних відносинах (1938–1939 рр.).

12.Карпатська Україна 1938–1939 років у загальноєвропейському історичному контексті / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 1997. – Т.2. – 198 с., 500 пр.

Із змісту: Розділ III. Соціально-економічне і культурне становище Карпатської України наприкінці 30-х років; Розділ IV. Внутрішньополітичне становище Карпатської України в 1938–1939 роках; Висновки; Список використаних джерел і літератури.

Рец.: *Ліхтей І.* Карпатська Україна у загальноєвропейському історичному контексті // 36.: Актуальні та малодосліджені проблеми історії України. – Випуск другий. – Ужгород, 1998. – С.92–96.

13.Карпатська Україна у міжнародних відносинах (1938–1939) / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 1997. – 136 с., 200 пр. – Співавт.: *Л.-І.Горват.*

Із змісту: Вступ; Розділ I. Вітчизняні та зарубіжні історики про міжнародне становище Карпатської України напередодні Другої світової війни; Розділ II. Міжнародне становище Карпатської України (вересень 1938 р. – середина березня 1939 р.); Розділ III. Організації української діаспори і Карпатська Україна; Розділ IV. Галичина і Карпатська Україна; Висновки; Примітки.

Рец.: *Мудра Ю., Олашин М.* Нове дослідження з історії Карпатської України // 36.: Актуальні та малодосліджені проблеми історії України. – Випуск другий. – Ужгород, 1998. – С.80–81.

14. Міжнародне становище Карпатської України (1938–1939 рр.). / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 1997. – 136 с., 100 пр. – Співавт.: *О.Л.Богів*.

Із змісту: Вступ; Розділ I. Організація української діаспори США і Канади та Карпатська Україна; Розділ II. Українські організації європейських країн і Карпатська Україна; Розділ III. Українці в Польщі і Карпатська Україна; Висновки; Українська преса Східної Галичини про соціально-економічне становище і політичний розвиток Карпатської України в 1938–1939 рр.; Німеччина і Карпатська Україна (1938–1939 рр.); Економічні і політичні взаємовідносини Карпатської України з Румунією напередодні Другої світової війни; Організація Українських Націоналістів і Закарпаття (1929–1939).

15. Історичні монографії та дослідження: Закарпаття в контексті центральноєвропейської політичної кризи напередодні Другої світової війни / Національна Академія Наук України, Інститут історії України, Ужгородський державний університет. – Київ – Ужгород: Колір Принт, 1998. – Т. I. – 380 с., 200 пр.

Із змісту: Вступ; Розділ I. Закарпаття 1938–1939 рр. в історіографії та мемуарах; Розділ II. Закарпаття у міжнародних відносинах 1938–1939 рр.; Розділ III. Суспільно-політичний і культурно-національний розвиток Закарпаття напередодні Другої світової війни; Висновки; Список використаних джерел та літератури.

Рец.: *Федака С.* Про Карпатську Україну знатимемо більше // Срібна Земля – Фест. – 1999. – 23 січ.; *Король І.Ф., Лабунець Н.Ю.* Рецензія на монографію М.М.Вегеша «Історичні монографії та дослідження». Том I. Закарпаття в контексті центральноєвропейської кризи напередодні Другої світової війни. – Київ – Ужгород, 1998 // Науковий вісник Ужгородського державного університету: Серія історія. – Вип.5: До 55-річчя заснування Ужгородського державного університету та історичного факультету. – Ужгород: Вид-во В.Падяка, 2000. – С.83–87; *Лазоришин І.* Вегеш М.М. Закарпаття в контексті центральноєвропейської кризи напередодні Другої світової війни // Carpatica – Карпатика. – Вип.8: Актуальні проблеми вітчизняної і зарубіжної історії та культури. – Ужгород: Вид-во «Два кольори», 2001. – С.342–347.

16. Країни Центрально-Східної Європи та українське питання (1918–1939) / Національна Академія Наук України, Інститут історії України, Ужгородський державний університет. – Київ – Ужгород, 1998. – 257 с., 150 пр. – Співавт.: *С.В.Віднянський*.

Із змісту: *Король І.Ф.* Слово про авторів книги; Замість вступу; Розділ I. Країни Центрально-Східної Європи і українська проблема у міжвоєнний період: історіографічні аспекти; Розділ II. Українське питання у міжвоєнній Чехословаччині; Розділ III. Закарпаття і Угорщина (1918–1939); Розділ IV. Українсько-німецькі політичні та економічні відносини періоду Карпатської України; Розділ V. Українці в Польщі і Карпатська

Україна; Розділ VI. Українці в Югославії і Карпатська Україна (1938–1939); Висновки.

Рец.: *Гаврош О.* Травневі тези закарпатських науковців // Ужгород. – 1999. – 22 трав.

17. Угорська іредента на Закарпатті між двома світовими війнами 1918–1939 рр. / Ужгородський державний університет. – Ужгород: Колір Принт, 1998. – 130 с., 500 пр. – Співавт. *В.І.Гиря, І.Ф.Король.*

Із змісту: *Худанич В.* Передмова; Вступ; Розділ I. Політичний розвиток Закарпаття в 1918–20-х роках і позиція Угорщини; Розділ II. Угорська іредента на Закарпатті в другій половині 30-х рр.; Розділ III. Діяльність проугорської «п'ятої колони» в Закарпатті напередодні Другої світової війни 1938–1939 рр.; Висновки; Список використаних джерел та літератури.

Рец.: *Болдижар М.* Про угорську іреденту на Закарпатті // Новини Закарпаття. – 1998. – 22 верес.; *Костюк І.* Наш край у період угорської окупації // Верховина. – 1998. – 12 серп.; *Болдижар М.* Про угорську іреденту на Закарпатті // Болдижар М., Болдижар С. Державність на Закарпатті: події, факти, оцінки. – Ужгород, 2003. – С. 161-163.

18. Карпатська Україна у міжнародних відносинах (1938–1939): Виступ на пленарному засіданні міжнародної наукової конференції «Карпатська Україна: Національне відродження. Політичний розвиток. Персоналії. (м.Ужгород, 11 березня 1999 р.). – Ужгород: Колір Принт, 1999. – 12 с. – 100 пр.

19. Румунія і Карпатська Україна (1938–1939). Короткий історичний нарис / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 1999. – 20 с., 100 пр. – Співавт.: *Л.В.Горват.*

20. Історичні дослідження: Історія Карпатської України (1938–1939) / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 2000. Т.І. – 311 с., 300 пр.

Із змісту: *Олашин М.В.* Літописець Карпатської України: штрихи до портрета історика М.Вегеша; Вступ; Розділ I. Джерельна база історії Карпатської України; Розділ II. Карпатська Україна 1938–1939 рр. в історіографії та мемуарах; Розділ III. Карпатська Україна у міжнародних відносинах (1938–1939 рр.).

21. Історичні дослідження: Історія Карпатської України (1938–1939) / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 2000. Т.ІІ. – 282 с., 300 пр.

Із змісту: Розділ IV. Соціально-економічне становище Карпатської України (1938–1939 рр.); Розділ V. Суспільно-політичний і культурно-національний розвиток Карпатської України напередодні Другої світової війни; Висновки; Список використаних джерел і літератури.

22. Історичні дослідження: Августин Волошин: педагог, політик, людина / Ужгородський державний університет, Науково-дослідний інститут Карпатознавства. – Ужгород, 2000. Т.ІІІ. – 357 с., 300 пр.

Із змісту: Вступ; Розділ I. Августин Волошин в історіографії та спогадах; Розділ II. Короткий життєпис Августина Волошина (1874–1945); Розділ III. Августин Волошин – педагог; Висновки; Бібліографія друкованих праць Августина Волошина. Література про його життя і діяльність.

23.Історичні дослідження: Закарпаття між двома світовими війнами / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 2000. Т.IV. – 339 с., 300 пр.

Із змісту: Закарпаття і Східна Галичина в 1918–1919 роках; Закарпаття і Угорщина в 1918–1938 роках; Проблеми розвитку культури Закарпаття в 20–30-х роках; Сторінки історії Міжгірщини.

24.Історичні дослідження: Історія в портретах / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 2001. Т.VI. – 425 с., 300 пр.

Із змісту: Вступ; Розділ I.Митрополит Андрей Шептицький; Розділ II. Життєвий шлях і громадсько-політична діяльність митрополита Андрея Шептицького; Розділ III. Культурно-освітня, виховна та наукова діяльність митрополита Андрея Шептицького; Розділ IV. Екуменічні ідеї митрополита Андрея Шептицького та діяльність по їх реалізації; Розділ V. Релігійна ситуація на Закарпатті та позиція митрополита Андрея Шептицького; Висновки; Список використаних джерел і літератури.

Карпатська Україна в портретах; Громадсько-політична і культурно-освітня діяльність Василя Гренджі-Донського.

25.Національно-визвольні змагання українців Східної Галичини і Закарпаття в 1918-1950 рр. XX ст. /Ужгородський національний університет, Науково-дослідний інститут карпатознавства. – Ужгород, 2003. – 195 с. – 300 пр. – Співавт.: *Н.Гречешок*.

Із змісту: Вступ; Огляд джерел та історіографії проблеми; Громадсько-політичні та освітньо-культурні взаємовідносини Східної Галичини і Закарпаття в 1918-1939 рр.; Галичина і Карпатська Україна (1938-1939 рр.); Діяльність ОУН-УПА на Закарпатті в 1939-1950 рр.; Висновки; Список використаних джерел та літератури.

Рец.: Лазоришин І. “Рух ОУН-УПА мав місце на Закарпатті...” // Срібна Земля. – 2003. – 20 вересня.

26.Сторінки історії Закарпаття: історичні статті, есе, історико-біографічні нариси /Союз Українців Румунії. – Бухарест: Видавництво Мустанг, 2003. – 407 с. – 2500 пр. – Співавтор: *Люба-Ірина Горват*.

Із змісту: Від авторів; Михайло Грушевський про Закарпаття; Михайло Грушевський про Переяславську угоду 1654 року; Слово про вчителів Михайла Грушевського; Академік І.Крип'якевич про Закарпаття; Закарпаття в науковій спадщині Михайлай Драгоманова; Василь Пачовський про Закарпаття; В.Липинський – історик і політик; Український антрополог Хведір Вовк; “... Аби молодіж... у звичаях добрих і в науках вільних навчена була”; Академік Дмитро Багалій про Сковороду; Україна від Богдана Хмельницького до Кирило-Мефодіївців; Запорізькі козаки і Закарпаття; Іван Мазепа; Громадсько-політичні

взаємовідносини Східної Галичини і Закарпаття в 1918-1919 роках; Виникнення і діяльність ЗУНР. Державотворчі процеси на західноукраїнських землях; Гуцульська Республіка. Громадсько-політичні взаємини Ясінянської Народної Ради і Східної Галичини в 1918-1919 рр.; Євген Петрушевич – президент ЗУНР (1863-1940); Газета “Свобода” про радянський тоталітаризм в 20-30-х роках; Релігійна ситуація на Закарпатті та позиція митрополита Андрея Шептицького; Життєвий і творчий шлях Василя Гренджі-Донського; Якої України хотів Василь Гренджа-Донський; Тарас Шевченко в творчості Василя Гренджі-Донського; Секретар Августина Волошина; Прем’єр-міністр уряду Карпатської України; Федір Ревай – голова УНО в Карпатській Україні; Михайло Брашайко – політичний і культурний діяч; Галицькі і закарпатські українці в обороні Карпатської України (1938-1939); Спогади карпатського січовика; Біля керма штабу Карпатської Січі; Січовик Микола Шимоня про Карпатську Україну; Олег Ольжич у Карпатській Україні; Дипломат Карпатської України.

Навчально-методичні посібники

27. Становлення і розвиток політичної думки в Україні: (Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, коледжів, ліцеїв та гімназій) / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 1995. – 89 с., 200 пр. – Співавтор: В.Л.Боднар, В.І.Худанич.

Із змісту: Вступ; Політичні вчення мислителів Київської Русі; політична ідеологія Запорізького козацтва; конституція Пилипа Орлика; Києво-Могилянська академія; Вчення українських просвітників про суспільство і державу; М.Костомаров і М.Драгоманов про принципи будівництва самостійної української держави; Політико-правові ідеї в Україні в середині ХІХ ст.; Українська політична думка другої половини ХІХ і початку ХХ ст.; Державотворча діяльність на західноукраїнських землях в 1918–1919 рр.; Міжвоєнний етап у розвитку політичної думки в Україні; Державотворчі думки в Україні; Державотворчі процеси в Карпатській Україні (1938–1939 рр.); Післявоєнний і сучасний етап у розвитку української політології; Геополітичне положення України та її взаємовідносини із сусідніми державами; Література.

Рец.: Мудра Ю., Олашин М. Становлення і розвиток політичної думки в Україні // Новини Закарпаття. – 1996. – 19 лист.

28. Історія української державності: (Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, коледжів, ліцеїв) / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 1996. – 203 с., 300 пр. – Співавтор: В.Л.Боднар, В.І.Худанич.

Із змісту: Найдавніші державні утворення на території України; Східнослов’янська держава – Київська Русь; Галицько-Волинське князівство; Запорізьке козацтво; Становлення Запорізької Січі як держави

українського народу; Ідея української державності в суспільно-політичному житті України у XVIII – першій половині XIX ст.; Ідея української державності в другій половині XIX – початку XX ст.; Український національно-визвольний рух і державотворчі процеси в 1917 – 1918 рр.; Створення і діяльність Центральної Ради; Українська держава за Гетьманату; Українська державність в період Директорії; Західно-Українська Народна Республіка; Гуцульська Республіка (1918–1919); Міжвоєнний етап в розвитку політичної думки в Україні; Карпатська Україна – незалежна держава (1938–1939); Акт відновлення української державності 30 червня 1941 року; Дисидентський рух в боротьбі за незалежність України; Розбудова Української держави на сучасному етапі.
Рец.: *Довганич М.* Кожний повинен знати // Новини Закарпаття. – 1997. – 28 черв.

29. Громадсько-політична і культурно-освітня діяльність Василя Гренджі-Донського (1897–1974): (Матеріали до спецкурсу «Історія української культури XX століття») / Ужгородський державний університет, Науково-дослідний інститут Карпатознавства. – Ужгород, 2000. – 106 с. – Співавт.: *Л.В.Горват.*

Із змісту: Життєвий і творчий шлях Василя Гренджі-Донського; Василь Гренджа-Донський в історіографії; Василь Гренджа-Донський – редактор журналу «Наша Земля» (1927–1928); Сторінки історії Закарпатської «Просвіти» в публіцистиці Василя Гренджі-Донського; Василь Гренджа-Донський у спогадах друзів; Якої України хотів Василь Гренджа-Донський? Олександр Духнович в публіцистиці В.Гренджі-Донського; Щоденник «Щастя і горе Карпатської України» Василя Гренджі-Донського – історичне джерело; Галичани на Закарпатті. Василь Гренджа-Донський розповідає; Кривава казна; Учень Тараса Шевченка; Перший літописець Карпатської України; Повернення Василя Гренджі-Донського; Президент Карпатської України в оцінці Василя Гренджі-Донського.

Рец.: *Гаврош О.* З наукової скрині: Огляд книжкового ринку // Ужгород. – 2000. – 5 серп.; *Анталовський В., Анталовський І.* Присвячено Дню Незалежності України // Верховина. – 2000. – 16 серп.; *Хланта О.* Слово про Василя Гренджу-Донського // Срібна Земля. – 2000. – 9 груд.; *Фединишенець В.* Земляк про земляка й по-земляцькому: Штрих про одну книгу проф. Миколи Вегеша // Крайові літературні здвиги. – Ужгород, 2000. – С.160; *Ковальчук Г.* Аби краще пізнати рідний край: (До відділу краєзнавчої Закарпатської обласної універсальної наукової бібліотеки надійшла література, яка зацікавить шанувальників краєзнавства // Новини Закарпаття. – 2001. – 22 лют.

30. Карпатська Україна 1938–1939 років в портретах: (Методичний посібник для студентів історичного факультету, що вивчають «Краєзнавство») / Ужгородський державний університет, Науково-дослідний інститут Карпатознавства. – Ужгород, 2000. – 101 с. – Співавт.: *Л.В.Горват.*

Із змісту: Юліан Ревай; Федір Ревай; Михайло Брацайко; Степан Ключурак; Михайло Колодзінський; Олег Ольжич; Іван Рогач; Вікентій Шандор; Омелян Невицький; Федір Тацинець; Степан Фігура і Яков Завальницький; Йосип Дудикевич; Микола Шимоня; Степан Маріконь.

Рец.: Анталовський В., Анталовський І. З когорти борців за волю // Верховина. – 2000. – 23 верес.

31.Українська державність у ХХ столітті: (Матеріали до лекцій для студентів історичного факультету) / Ужгородський державний університет, Кафедра історії України, кафедра політології. – Ужгород, 2000. – 98 с., 150 пр. – Співавт.: Л.В.Горват.

Із змісту: Вступ; Етап перший. Українська державність часів Центральної Ради, УНР і ЗХНР; Етап другий. Українська державність періоду Карпатської України; Етап третій. Акт 30 червня 1941 р. про відновлення Української державності; Етап четвертий і останній. Україна – незалежна держава; Головні події в історії української державності ХХ століття; Тематика курсових робіт з історії української державності ХХ століття.

32.Славна сторінка в історії українського народу (Карпатська Січ – захисник незалежності Карпато-Української держави: 1938-1939 рр.): Навчальний посібник /Ужгородський національний університет, Львівський військовий інститут імені гетьмана Петра Сагайдачного при Національному університеті “Львівська Політехніка”. – Ужгород – Львів, 2002. – 60 с., 150 пр. – Співавт.: І.В.Буковський.

Із змісту: Вступ; Карпатська Україна: історичні передумови в країні напередодні розгортання боротьби за незалежність; Аналіз витоків політичної, економічної, соціальної, зокрема міжетнічної кризи в Закарпатті у 1938-1939 роках; Утворення і діяльність Карпатської Січі – збройного формування Карпато-Української держави; Висновки; Література.

Автореферати дисертацій

33.Карпатська Україна в 1938–1939 рр.: соціально-економічні і політичні аспекти. Автореферат дис. ...канд. іст. наук / Ужгородський державний університет. – Ужгород, 1994. – 20 с., 100 пр.

34.Закарпаття в контексті центральноєвропейської політичної кризи напередодні Другої світової війни. Автореферат дис. ...доктора іст. наук / Національна Академія Наук України, Інститут історії України. – Київ, 1998. – 30 с., 100 пр.

Наукові публікації

35.Августин Волошин і Карпатська Україна // Дзвін. – 1991. – №3. – С.85–90.

36. «Наш край назавжди залишиться українським!» [Про національно-визвольну боротьбу закарпатських українців у 1938–1939 роках] // Наука і суспільство. – 1991. – №2. – С.26–29.
37. Августин Волошин і Карпатська Україна // Сторінки історії України ХХ століття: Посібник для вчителя [За ред. С.В.Кульчицького; Упорядк. В.П.Шевчук, А.А.Чуб, Н.А.Дехтярьова]. – К.: Освіта, 1992. – С.307–318.
38. Преса Східної Галичини про національно-визвольну боротьбу закарпатських українців в 1938–1939 рр. // Тези доповідей наукової конференції «Суспільно-політичні відносини на Закарпатті в 20–30 рр. ХХ ст.» / Мініст. освіти України, Ужгород. держ. ун-т, кафедра історії України. – Ужгород, 1992. – С.42–49. – Співавт.: *В.І.Ілько*.
39. Про масовий перехід кордону юнаками і дівчатами Східної Галичини на Закарпаття у 1938–1939 роках // Матеріали наукової конференції, присвяченої пам'яті Івана Панькевича (23–24 жовтня 1992 р.) / Закарпатський краєзнавчий музей. – Ужгород, 1992. – С.274–276. – Співавт.: *В.І.Ілько*.
40. До питання про участь ОУН в обороні Карпатської України // Матеріали наукової конференції Всеукраїнського братства вояків УПА «Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанська Армія: історія, уроки, сучасність» (16–17 січня 1993 р.). – Івано-Франківськ – Стрий, 1993. – С.36–40.
41. Карпатська Україна у світі нових документів // Сучасність. – 1993. – №4. – С.62–67. Співавт.: *В.Є.Задорожний*.
42. Нелегальні переходи польсько-чеського кордону українцями Східної Галичини в 1938–1939 рр. і реакція польського уряду // Шоста Всеукраїнська наукова конференція з історичного краєзнавства (м.Луцьк, вересень-жовтень 1993 р.) / Академія Наук України, Інститут історії України, Націон. комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей при Кабінеті Міністрів України, Мініст. культури України, Мініст. освіти України, Всеукраїн. спілка краєзнавців, Україн. фонд культури, Україн. т-во охорони пам'яток історії та культури, Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 1993. – С. 121–122.
43. Хуст – нова столиця Карпатської України // Актуальні проблеми розвитку міст та міського самоврядування: історія і сучасність: (Тези міжнародної науково-практичної конференції. – Рівне, 1993. – С.159–161.
44. Августин Волошин (1874–1945) // Календар «Просвіти» на 1994 рік / Закарп. крайове т-во «Просвіта»; [Упорядн.: *Й.Баглай, П.Федака*]. – Ужгород: ВВК «Патент», 1994. – С.70–73.
45. Карпатська Україна (1938–1939) // Календар «Просвіти» на 1994 рік / Закарп. крайове т-во «Просвіта»; [Упорядн.: *Й.Баглай, П.Федака*]. – Ужгород: ВВК «Патент», 1994. – С.53–56.
46. Напади угорських і польських терористів на Карпатську Україну в 1938–1939 рр. // Культура українських Карпат: традиції і сучасність:

Матеріали міжнародної наукової конференції (Ужгород, 1–4 вересня 1993 р.) – Ужгород: МПП «Гражда», 1994. – С.123–129.

47. Організація Українських Націоналістів і Карпатська Україна (1938–1939 рр.) // Матеріали наукової конференції викладачів історичного факультету (1993 р.) / Ужгород. держ. ун-т., Закарп. центр соціальної служби для молоді. – Ужгород, 1994. – С.20–27.

48. Солідарність українців Східної Галичини з національно-визвольною боротьбою закарпатських українців (1938–1939) // Молодь – Україні: (Наукові записки молодих учених Ужгород. держ. ун-ту) / Закарп. Молодіж. Демократ. Союз, Закарп. центр соціал. служби для молоді, Україн. асоціація студентів-істориків, Ужгород. держ. ун-т., істор. ф-т, кафедра історії України. – Ужгород, 1994. – Т.3. – С.108–121.

49. Українська преса Східної Галичини про Карпатську Україну (1938–1939) // Молодь – Україні: (Наукові записки молодих учених Ужгород. держ. ун-ту) / Закарп. Молодіж. Демократ. Союз, Закарп. центр соціал. служби для молоді, Україн. асоціація студентів-істориків, Ужгород. держ. ун-т., істор. ф-т, кафедра історії України. – Ужгород, 1994. – Т.3. – С.97–116.

50. Українська преса Східної Галичини про Карпатську Україну (1938–1939 рр.) // Дзвін. – 1994. – №10. – С.131–137.

51. Василь Гренджа-Донський у вітчизняній і зарубіжній історіографії // Тези доповідей та повідомлень першої наукової конференції, присвяченої життю і діяльності видатного поета і культурно-громадського діяча Василя Степановича Гренджі-Донського (1897–1974) (16 грудня 1994 р., м.Ужгород) / Закарп. обл. рада народн. депутатів, Ужгород. держ. ун-т. – Ужгород, 1995. – С.14–19. – Співавт.: *В.В.Данилюк, В.В.Туриця*.

52. Діяльність автономних урядів Підкарпатської Русі (Карпатської України) в галузі економіки і культури // Нариси історії Закарпаття (1918–1945) / Ужгород. держ. ун-т., Інститут Карпатознавства, Закарп. обл. організ. т-ва охорони пам'яток історії та культури; [Відп. ред. і керізн. автор. колект.: *І.М.Гранчак*]. – Ужгород: Вид-во «Закарпаття», 1995. – Т.П. – С.297–301.

53. До питання про діяльність уряду Карпатської України в екзилі (1939–1941 рр.) // Закарпатська Україна. 1945 рік: Матеріали наукової конференції, присвяченої 50-річчю Перемоги над фашизмом та 50-річчю возз'єднання Закарпаття з Україною (Ужгород, 26 травня 1995 р.) / Закарп. обл. рада народн. депутатів, Ужгород. держ. ун-т. – Ужгород, 1995. – С.22–28.

54. Життєвий і творчий шлях Василя Гренджі-Донського // Тези доповідей та повідомлень першої наукової конференції, присвяченої життю і діяльності видатного поета і культурно-громадського діяча Василя Степановича Гренджі-Донського (1897–1974) (16 грудня 1994 р., м.Ужгород) / Закарп. обл. рада народн. депутатів, Ужгород. держ. ун-т. – Ужгород, 1995. – С.7–12.

- 55. Карпатська Україна – пролог у новий час краю //** Закарпатська Україна. Осінь 1944 року: Матеріали наукової конференції, присвяченої 50-річчю визволення Закарпаття від фашизму та 50-річчю Першого з'їзду Народних Комітетів Закарпатської України (Ужгород, 18 листопада 1994 р.) / Закарп. обл. рада народн. депутатів, Ужгород. держ. ун-т. – Ужгород, 1995. – С.124–130.
- 56. Карпатська Україна в 1938–1939 рр.: деякі аспекти соціально-економічного і політичного розвитку //** Український історичний журнал. – 1995. – №2. – С.42–51. – Співавт.: *В.Є.Задорожний*.
- 57. Карпатська Україна 1938–1939 рр. у світлі європейської періодики //** Карпатська Україна і Августин Волошин: Матеріали міжнародної наукової конференції «Карпатська Україна – пролог відродження української державності» (Ужгород, 11–12 березня 1994 р.). – Ужгород, 1995. – С.48–60. – Співавт.: *В.Є.Задорожний*.
- 58. Література Закарпаття в 20–30 роках //** Нариси історії Закарпаття (1918–1945) / Ужгород. держ. ун-т., Інститут Карпатознавства, Закарп. обл. організ. т-ва охорони пам'яток історії та культури; [Відп. ред. і керіни. автор. колект.: *І.М.Гранчак*]. – Ужгород: Вид-во «Закарпаття, 1995. – С.373–284. – Співавт.: *М.І.Кляп*.
- 59. Нові матеріали про останні дні президента Карпатської України А. Волошина //** Закарпатська Україна. 1945: Матеріали наукової конференції, присвяченої 50-річчю Перемоги над фашизмом та 50-річчю возз'єднання Закарпаття з Україною (Ужгород, 26 травня 1995 р.) / Закарп. обл. рада народн. депутатів, Ужгород. держ. ун-т. – Ужгород, 1995. – С.68–72. – Співавт.: *В.В.Турянниця, І.М.Чаварга*.
- 60. Останні дні президента: [Про А.Волошина]. –** Календар «Просвіти» на 1995 рік / Закарп. крайове т-во «Просвіта»; [Упорядн.: *П.Федак, Й.Баглай*]. – Ужгород: МПП «Гражда», 1995. – С.135–138.
- 61. Події 13–14 березня 1939 р. в Карпатській Україні //** Молодь – Україні: (Наукові записки молодих вчених Ужгород. держ. ун-ту). До 50-річчя Ужгородського державного університету // Закарп. Молод. Демократ. Союз, Закарп. центр соціальн. служби для молоді, Україн. асоціація студентів-істориків, Ужгород. держ. ун-т., Історичний факультет, Кафедра історії України, Юридичний факультет, Кафедра історії та теорії держави і права. – Ужгород, 1995. – Т.5–6. – С.189–190. – Співавт.: *В.В.Міщанин*.
- 62. Проугорська «п'ята колона» у Карпатській Україні (1938–1939 рр.) //** Молодь – Україні: (Наукові записки молодих вчених Ужгород. держ. ун-ту). До 50-річчя Ужгородського державного університету / Закарп. Молод. Демократ. Союз, Закарп. центр соціальн. служби для молоді, Україн. асоціація студентів-істориків, Ужгород. держ. ун-т., Історичний факультет, Кафедра історії України, Юридичний факультет, Кафедра історії та теорії держави і права. – Ужгород, 1995. – С.181–185. – Співавт.: *В.В.Міщанин*.
- 63. Румунія і Карпатська Україна: Особливості політичного розвитку і співробітництва //** Карпатська Україна і Августин Волошин: Матеріали

міжнародної наукової конференції «Карпатська Україна – пролог відродження української державності (Ужгород, 11–12 березня 1994 р.). – Ужгород, 1995. – С.61–69. – Співавт.: *В.В.Марина*.

64. Степан Ключурак // Календар «Просвіти» на 1995 рік / Закарп. крайове т-во «Просвіта»; [Упорядн.: *П.Федака, Й.Баглай*]. – Ужгород: МПП «Гражда», 1995. – С.50–51.

65. Театри Закарпаття 20–30-х років // Нариси історії Закарпаття (1918–1945) // Ужгород. держ. ун-т., Інститут Карпатознавства, Закарп. обл. організ. т-ва охорони пам'яток історії та культури; [Відп. ред і керізн. автор. колект. *І.М.Гранчак*]. – Ужгород: Вид-во «Закарпаття», 1995. – С.386–394.

66. «Щастя і горе Карпатської України» В.Гренджі-Донського – історичне джерело // Тези доповідей і повідомлень наукової конференції, присвяченої життю і діяльності видатного поета і культурно-громадського діяча Василя Степановича Гренджі-Донського (1897–1974) (16 грудня 1994 р., м.Ужгород) / Закарп. обл. рада народн. депутатів, Ужгород. держ. ун-т. – Ужгород, 1995. – С.51–53. – Співавт.: *В.Є.Задорожний*.

67. Вікентій Шандор. Вчені, письменники і політичні діячі про Україну: (Збірник наукових праць) / Ужгород. держ. ун-т., Ужгород. культ.-осв. і благодійницьке т-во «Карпатське братство». – Ужгород, 1996. – Вип.1. – С.94–97.

68. До питання про виникнення та діяльність Організації Народної Оборони Карпатська Січ (1938–1939 рр.) // Науковий збірник Товариства «Просвіта» в Ужгороді. – Ужгород: Крайове товариство «Просвіта», 1996. – Річник I(XV). – С.147–159.

69. Іван Лисяк-Рудницький (1919–1984) // Вчені, письменники і політичні діячі про Україну: (Збірник наукових праць) / Ужгород. держ. ун-т., Ужгород. культ.-осв. і благодійницьке т-во «Карпатське братство». – Ужгород, 1996. – Вип.1. – С.87–89.

70. Історія Карпатської України 1938–1939 років у оцінці Олега Ольжича // Малинщина у просторі і часі: Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції (25–27 вересня 1996 р.) / Малинська районна держ. адміністрація, Виконком Малинської міської ради народн. депутатів, Житомирське науково-краєзнавче т-во дослідників Волині, Житомирський обл. інститут удосконалення вчителів, Малинське літературно-мистецьке об'єднання «Поліська ластівка». – Малин, 1996. – С.114–116.

71. Йосип Дудикевич // Історія України в історичних портретах: (Збірник наукових праць) / Ужгород. держ. ун-т., Кафедра історії України. – Ужгород, 1996. – С.98–101. – Співавт.: *В.В.Мищанин*.

72. Олег Ольжич (1907–1944) // Вчені, письменники і політичні діячі про Україну: (Збірник наукових праць) / Ужгород. держ. ун-т., Ужгород. культ.-осв. і благодійне т-во «Карпатське братство». – Ужгород, 1996. – Вип.2. – С.101–105.

- 73.Олександр Духнович в оцінках Августина Волошина і Василя Гренджі-Донського // Бойки: [Видання науково-культурологічного т-ва «Бойківщина»]. – 1996. – №1–12. – С.68–70.
- 74.Петро Стерчо (1919–1987) // Вчені, письменники і політичні діячі про Україну: (Збірник наукових праць) / Ужгород. держ. ун-т., Ужгород. культ.-осв. і благодійне т-во «Карпатське братство». – Ужгород, 1996. – С.83–86.
- 75.Промисловість, сільське господарство і торгівля Карпатської України наприкінці 30-х років // Проблеми історії, філософії та літературознавства України: (Наукові записки вчених Ужгород. держ. ун-ту) / Ужгород. держ. ун-т. – Ужгород, 1996. – Вип.1. – С.81–105.
- 76.Федір Ревай (1892 – р. смерті невідомий) // Історія України в історичних портретах: (Збірник наукових праць) / Ужгород. держ. ун-т., Кафедра історії України. – Ужгород, 1996. – С.84–88.
- 77.Юліан Ревай (1899–1979) // Історія України в історичних портретах: (Збірник наукових праць) / Ужгород. держ. ун-т., Кафедра історії України. – Ужгород, 1996. – С.89–93.
- 78.Волошин Августин (1874–1945) // Малий словник історії України / Мініст. освіти України: [Редколег.: В.Смолій, С.Кульчицький, О.Майборода та ін.]. – Київ: Либідь, 1997. – С.97–98. – Співавт.: С.В.Віднянський.
- 79.Карпатська Україна в 1938–1939 роках: еволюція оцінок // Соціально-економічні та етнополітичні зміни в країнах Центральної і Південно-Східної Європи (друга половина 80-х – перша половина 90-х років ХХ ст.): Матеріали міжнародної наукової конференції (26–27 вересня 1996 р., м.Ужгород) / Ужгород. держ. ун-т., Кафедра нової та новітньої історії та історіографії, Науково-дослідний інститут Карпатознавства, Закарп. регіон. цент соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України. – Ужгород, 1997. – С.96–102.
- 80.«Карпатська Січ» // Малий словник історії України / Мініст. освіти України; [Редколег.: В.Смолій, С.Кульчицький, О.Майборода та ін.]. – Київ: Либідь, 1997. – С.184. – Співавт.: С.В.Віднянський.
- 81.Карпатська Україна // Там само. – С.184. – Співавт.: С.В.Віднянський.
- Останні дні президента Карпатської України // Сучасність. – 1997. – №7–8. – С.159–164.
- 82.Ревай Федір // Малий словник історії України / Мініст. освіти України; [Редколег.: В.Смолій, С.Кульчицький, О.Майборода та ін.]. – Київ: Либідь, 1997. – С.334. – Співавт.: С.В.Віднянський.
- 83.Ревай Юліан // Там само. – С.334–335. – Співавт.: С.В.Віднянський.
- Розвиток політичних подій в Карпатській Україні (вересень 1938 р. – друга половина березня 1939 р.) // Проблеми історії, філософії та літературознавства України: (Наукові записки вчених Ужгород. держ. ун-ту). – Ужгород, 1997. – Вип.3. – С.50–89.

84. Антиукраїнська і античеська діяльність угорських агентів у Карпатській Україні наприкінці 30-х років // Сучасність. – 1998. – №6. – С.78–84. – Співавт.: *С.В.Віднянський*.
85. Антон Брацайко // Актуальні та малодосліджені проблеми історії України / Ужгород. держ. ун-т., Кафедра політології. – Ужгород, 1998. – Вип.3. – С.54–55.
86. Василь Пачовський і Закарпаття // Актуальні та малодосліджені проблеми історії України / Ужгород. держ. ун-т., Кафедра політології. – Ужгород, 1998. – Вип.2. – С.9–13.
87. Велич і трагедія Карпатської України // *Белень М.* Карпатська Україна в портретах. – Ужгород, 1998. – С.5–19.
88. До питання про діяльність першого автономного уряду Підкарпатської Русі (11–26 жовтня 1938 р.) // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: історія / Мініст. освіти України, Ужгород. держ. ун-т; [Редколег.: *І.Ф.Король* (голова) та ін.]. – Цей випуск присвячено 90-річчю від дня народж. відомого вченого історика М.М.Лелекача і 50-річчю першої наук. конф. проф.-виклад. колективу істфаку Ужгород. держ. ун-ту. – Ужгород, 1998. – Вип.2. – С.63–66.
89. «Нова свобода» очима сучасників // Актуальні та малодосліджені проблеми історії України / Ужгород. держ. ун-т., Кафедра політології. – Ужгород, 1998. – Вип.3. – С.50–53.
90. Організації української діаспори США і Канади та Карпатська Україна // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: історія / Мініст. освіти України, Ужгород. держ. ун-т; [Редколег.: *І.Ф.Король* (голова) та ін.]. – Ужгород, 1998. – Вип.2. – С.67–70. – Співавт.: *І.Ф.Король*.
91. Преса в Карпатській Україні (1938–1939) // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: історія / Мініст. освіти України, Ужгород. держ. ун-т; [Редколег.: *І.Ф.Король* (голова) та ін.]. – Ужгород, 1998. – Вип.2. – С.29–31.
92. Розвиток освіти в Карпатській Україні (1938–1939) // Актуальні та малодосліджені проблеми історії України / Ужгород. держ. ун-т., Кафедра політології. – Ужгород, 1998. – Вип.2. – С.23–28.
93. Розвій української літератури в Карпатській Україні (1938–1939) // Актуальні та малодосліджені проблеми історії України / Ужгород. держ. ун-т., Кафедра політології. – Ужгород, 1998. – С.32–35.
94. Угорська дипломатія і розвідка в Карпатській Україні (1938–1939) // Актуальні та малодосліджені проблеми історії України / Ужгород. держ. ун-т., Кафедра політології. – Ужгород, 1998. – Вип.2. – С.17–22.
95. Августин Волошин в оцінці Гренджі-Донського // Календар «Просвіти» на 1999 рік / Закарп. крайове т-во «Просвіта»; [Упорядн.: *П.Федака*]. – Ужгород, 1999. – С.73–74.
96. Велич і трагедія Карпатської України // Наш рідний край. – 1999. – №6–7. – С.35–36.

97. Йосип Дудикевич – голова окружної Національної Ради у Воловому // Красне Поле: Про Карпатську Україну. У 3-х част.; [Упорядн.: *Ю.П.Зейкан, В.І.Копейко*]. – Ужгород: Патент, 1999. – Ч.1. – С.114–116.
98. Карпатська Україна в боротьбі з угорською «п'ятою колоною» // Календар «Просвіти» на 1999 рік / Закарп. крайове т-во «Просвіта»; [Упорядн.: *П.Федака*]. – Ужгород, 1995. – С.52–53.
99. Проблеми історії Закарпаття міжвоєнного періоду у дослідженнях Вікентія Шандора // Науковий збірник товариства «Просвіта» в Ужгороді: На пошану д-ра Вікентія Шандора; [Редколег.: *Й.Баглай, Д.Данилюк, О.Довганич, В.Задорожний, В.Ілько, І.Сенько, П.Федака, О.Хланта, В.Худанич*]. – Ужгород: Закарп. крайове т-во «Просвіта», 1999. – Річник II–III (XVI–XVII). – С.64–67.
100. Релігія і церква в Карпатській Україні (1938–1939) // Історична школа професора Володимира Задорожного: (Науковий збірник) / Мініст. освіти України, Ужгород. держ. ун-т, Кафедра історії України. – Ужгород: Патент, 1999. – С.164–178.
101. Українська еміграція в країнах Центральної і Східної Європи і Карпатська Україна (1938–1939 рр.) // Повернення культурного надбання України: проблеми, завдання, перспективи: Матеріали науково-практичної конференції «Симон Наріжний та українська еміграція 20–30-х рр. XX ст. у Празі» (Полтава, жовтень 1998 р.) / Національна комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей, Інститут історії України НАН України. – Київ, 1999. – С.136–151. – Співавт.: *В.С.Віднянський*.
102. Від «Просвіти» до Карпатської України: (3 історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців у 1918–1939 рр.) // Література до 60-річчя Карпатської України. (Із фондів Наукової бібліотеки Ужгородського державного університету): Вибрана бібліографія. – Ужгород, 2000. – С.3–17. – Співавт.: *П.М.Федака*.
103. Галичина і Карпатська Україна у 1938–1939 роках // Україна. Культурна спадщина. Національна свідомість. Державність: Збірник на пошану професора Юрія Сливки / Національна Академія Наук України, Інститут Українознавства ім. І.Крип'якевича. – Львів, 2000. – Вип.7. – С.428–444. – Співавт.: *О.Я.Богів, В.Є.Задорожний*.
104. Державно-правовий статус Закарпаття наприкінці 30-х рр. XX ст. // Конституційне будівництво в Україні: теорія та практика: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 4-й річниці Конституції України (1–3 червня 2000 р.). / Управління освіти Закарп. обл. держ. адміністр., Вища школа права при Інституті держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, Закарп. відділення Фонду підтримки науки. – Ужгород: Вид-во «Закарпаття», 2000. – С.106–114. – Співавт.: *В.Є.Задорожний*.
105. Карпатська Україна у міжнародних відносинах (1938–1939) // Науковий збірник Товариства «Просвіта» в Ужгороді: Карпатська Україна: Національне відродження. Політичний розвиток. Персоналії: Матеріали

міжнародної наукової конференції, присвяченої 60-річчю Карпатської України (Ужгород, 11–12 березня 1999 р.). – Ужгород, 2000. – Річник IV (XVIII). – С.28–32.

106.Сторінки історії ОУН–УПА в Закарпатті (1929–50-ті рр.) // Carpatica –Карпатика: Історія і культура Закарпаття ХХ століття: (До 55-річчя воз'єднання Закарпаття з Україною) / Ужгородський державний університет, НДІ Карпатознавства. – Ужгород, 2000. – Вип.7. – С.51–1000.

107.Автономний Земледільський Союз (АЗС) // Енциклопедія Сучасної України / Національна Академія Наук України, Наукове т-во ім. Т.Шевченка, Координаційне бюро Енциклопедії Сучасної України НАН України; [М.М.Дзюба, А.І.Жуковський, О.М.Романів – співголови]. – Київ, 2001. – Т.І (А). – С.128. – Співавт.: М.Ю.Токар.

108.Березневі операції угорських військ у Карпатській Україні // Регіональні студії: Науковий збірник / Мініст. освіти і науки України, Ужгород. націон. ун-т, Інститут держ. управління та регіонального розвитку; [Редколег.: В.І.Ярема, В.П.Мікловда та ін.]. – Ужгород: Ліра, 2001. – Вип.1. – С.102–107.

109.Визначний дослідник історії Другої світової війни: (До 70-річчя від дня народження доктора історичних наук О.Д.Довганича) // Carpatica–Карпатика: Актуальні проблеми вітчизняної і зарубіжної історії та культури / Ужгород. націон. ун-т, НДІ Карпатознавства. – Ужгород: Вид-во «Два кольори», 2001. – Вип.8. – С.264–293.

110.Від «Науки» до «Нової свободи»: сторінки історії однієї закарпатської газети // Carpatica–Карпатика: Актуальні проблеми вітчизняної і зарубіжної історії та культури / Ужгород. націон. ун-т, НДІ Карпатознавства. – Ужгород: Вид-во «Два кольори», 2001. – Вип.8. – С.33–46.

111.Національне питання в Карпатській Україні (1938–1939) // Міжетнічні відносини на Закарпатті: стан, тенденції і шляхи подолання: Матеріали науково-практичної конференції (19–20 січня 2001 р., м.Ужгород) / Закарп. обл. адміністр., Закарп. регіональний центр соціально-економічних та гуманітарних досліджень НАН України, Карпатський фонд – міжнародний фонд «Відродження», Асоціація соціологів Закарпаття; [Під заг. ред. П.В.Токаря]. Ужгород, 2001. – С.132–137.

112.Окупація Карпатської України – увертюра до початку Другої Світової війни (1938–1939 рр.) // Дар служити науці: Науковий збірник на пошану доктора історичних наук, професора Володимира Задорожного. – Ужгород: Патент, 2001. – С.31–39.

113.Окупація Карпатської України – увертюра до початку Другої світової війни (1938–1939 рр.) // Міжнародний Науковий Конгрес: Українська історична наука на порозі ХХІ століття. – Чернівці, 2001. – Т.2. – С.153–157.

114.Сторінки історії ОУН–УПА в Закарпатті (1929–1939) // Сучасність. – 2001. – №2. – С.85–103.

115.Сторінки історії ОУН–УПА в Закарпатті (1939–1950-ті рр.) // Сучасність. – 2001. – №3. – С.85–97.

116.Августин Волошин – президент Карпатської України // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора *М.М.Вегеша*. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.412–454. – Співавт.: *П.П.Чучка*.

117.Боротьба проти угорських і польських терористів та угорської «п'ятої» колони // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора *М.М.Вегеша*. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.293–312.

118.Брацайко Михайло Михайлович // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора *М.М.Вегеша*. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.462–464.

119.Виникнення, структура і діяльність Карпатської Січі // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора *М.М.Вегеша*. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.280–293. – Співавт.: *В.І.Худанич*.

120.Висновки // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора *М.М.Вегеша*. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.635–640.

121.Внутрішньополітичне становище Карпатської України // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора *М.М.Вегеша*. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.208–222.

122.Вступ // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора *М.М.Вегеша*. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.7–13.

123.Гренджа-Донський Василь Степанович // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора *М.М.Вегеша*. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.472–477.

124.Державно-правовий статус Закарпаття наприкінці 30-х рр. // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора *М.М.Вегеша*. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.271–278.

125.Діяльність автономних урядів краю в галузі культури. Релігія і церква в Карпатській Україні // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора *М.М.Вегеша*. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.249–271.

126. Джерела та література про Карпатську Україну // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.642–705. – Співавт.: *В.В.Мищанин, М.Ю.Токар*.

127. Джерельна база історії Карпатської України // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.14–45. – Співавт.: *О.Д.Довганич, В.І.Худанич*.

128. Зарубіжна історіографія Карпатської України // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.87–102.

129. Історія Карпатської України в працях вітчизняних дослідників // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.58–87.

130. Карпатська Україна в мемуарах // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.46–58. – Співавт.: *М.Ю.Токар*.

131. Карпатська Україна у міжнародних відносинах // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.186–208.

132. Колодзінський Михайло Франьович // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.490–491.

133. Невицький Омелян // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.493–495.

134. Нелегальні переходи польсько-чеського кордону. Галичани в Карпатській Січі // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.312–328.

135. Ольжич Олег Олександрович // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.495–496.

- 136. Організації української еміграції та Закарпаття (1938–2000 рр.).** // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.373–328.
- 137. Перелік воїнів Карпатської Січі та активістів Карпатської України, які брали участь у боях, а також репресовані** // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.– С.616–634. – Співавт.: *О.Д.Довганич, В.І.Худанич.*
- 138. Проблеми вітчизняної та зарубіжної історії в науковій спадщині професора В.І.Худанича** // Carpathica–Карпатика: Проблеми вітчизняної і зарубіжної історії з найдавніших часів до наших днів. Ювілейний збірник на пошану доктора історичних наук, професора Василя Івановича Худанича. – Ужгород, 2002. – Вип.14. – С.11–41.
- 139. Ревай Юліан Іванович** // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.511–513.
- 140. Рогач Іван Андрійович** // Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під ред. доктора історичних наук, професора М.М.Вегеша. – Ужгород: Вид-во «Карпати», 2002. – С.514–517.
- 141. Тащинець Федір Іванович** // *Грабовецький В.* Ілюстрована історія Прикарпаття. З найдавніших часів до I половини XVII ст. – Т.1. – Івано-Франківськ: Вид-во «Нова Зоря», 2002. – С.522–527.
- 142. Шандор Вікентій Іванович** // *Грабовецький В.* Ілюстрована історія Прикарпаття. З найдавніших часів до I половини XVII ст. – Т.1. – Івано-Франківськ: Вид-во «Нова Зоря», 2002. – С.533–534.
- 143. Бращайки** // Енциклопедія історії України: Бабаї – Бялковський. Робочий зошит / Національна академія наук України, Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2002. – С.165.
- 144. Августин Волошин про карпатського будителя** // Александръ Духновичъ. 1803 – 1865. До 200-річчя від дня народження. – Ужгород: Мистецька лінія, 2003. – С.226.
- 145. Велич і трагедія Августина Волошина** // Carpathica – Карпатика: Історичні та історіографічні студії. До ювілею доктора історичних наук, професора Володимира Васильовича Грабовецького/ Ужгородський національний університет, Науково-дослідний інститут карпатознавства. – Ужгород, 2003. – Вип. 24. – С.265-343. – Співавт.: *В.Росак.*
- 146. Августин Іванович Волошин: 130-річчя з дня народження президента Карпатської України, вченого-педагога (1874-1945)** // Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2004 рік. Рекомендаційний біо-

бібліографічний посібник /Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека, Відділ красназвочої літератури, Відділ довідково-бібліографічної та інформаційної роботи. – Ужгород: Видавництво В.Падяка, 2003. – С. 82-91.

Історико-красназвочі та літературознавчі статті

147.Августин Волошин: ким він був? // Радянська Верховина. – 1990. – 24 берез.

148.Без минулого нема майбутнього: [Про розстріл угорськими окупантами представників міжгірської інтелігенції в 1939 році] // Радянська Верховина. – 1990. – 28 черв.

149.Велич і трагедія Августина Волошина Радянська Верховина. – 1990. – 9 серп.

150.За нашу і вашу свободу: [Солідарність українців Східної Галичини з національно-визвольною боротьбою закарпатських українців у 1938–1939 рр.] // За незалежність. – 1990. – 8 верес.

151.Іменем права на пам'ять: [Вшанування пам'яті загиблих карпатських січовиків] // Радянська Верховина. – 1990. – 12 трав.

152.«Любов народна і міжнародна». Августин Волошин: педагог і людина // Молодь Закарпаття. – 1990. – 29 верес.

153.Міжгірщина в роки фашистської окупації: Безстрашний січовик: [Про поручника Карпатської Січі Ф.Тацинця] // Радянська Верховина. – 1990. – 22 верес.

154.Міжгірщина в роки фашистської окупації: Будителі: [Про просвітницьку діяльність на Міжгірщині С.Фігури і Я.Завальницького в 20–30-х роках] // Радянська Верховина. – 1990. – 11 верес.

155.Перший літописець Карпатської України: [Про В.С.Гренджу-Донського] // Радянська Верховина. – 1990. – 22 лист.

156.Політичний портрет Михайла Брацайка // Радянська Верховина. – 1990. – 1 груд.

157.Пролог у новий час краю: [Карпатська Україна – незалежна держава] // Радянська Верховина. – 1990. – 14 квіт.

158.Січові стрільці: хто вони були? // Радянська Верховина. – 1990. – 14 лип.

159.Сльози пам'яті: [Вшанування пам'яті загиблих карпатських січовиків] // Молодь Закарпаття. – 1990. – 22 верес.

160.Безстрашний січовик: [Поручик Карпатської Січі Федір Тацинець] // Карпатський край. – 1991. – 30 лип.

161.Біля витоків відроди: [Політичний портрет діяча Карпатської України Михайла Брацайка] // Карпатський край. – 1991. – 14 лип.

162.В.Гренджа-Донський розповідає...: [Про перебування відомого закарпатського письменника в угорському концтаборі] // Закарпатська правда. – 1991. – 30 жов.

163. В обороні Карпатської України // Новини Закарпаття. – 1991. – 14 берез.
164. Волошин – в'язень Лефортовської тюрми // Радянська Верховина. – 1991. – 13 лип.
165. Галичана на Закарпатті: В. Гренджа-Донський розповідає... // Заповіт. – 1991. – 3 жовт.
166. Герої не вмирають: Безстрашний стрілець: [Про героя Карпатської України Ф. Тадинця] // Карпатський край. – 1991. – 6 серп.
167. Земляк про земляка: [В. Гренджа-Донський про А. Волошина] // Радянська Верховина. – 1991. – 21 верес.
168. Інтелігенція на селі: [Про освітянську спадщину міжгірських вчителів 20–30-х років с. Фігури і Я. Завальницького] // Закарпатська правда. – 1991. – 20 черв. – Співавт.: *І. М. Мокрянин*.
169. Кривава казка: [Про В. С. Гренджу-Донського] // За вільну Україну. – 1991. – 1 жовт. – Співавт.: *В. Й. Пилипчинець*.
170. Плацдарм «Рутенія»: [Про становище Закарпаття напередодні Другої світової війни] // Новини Закарпаття. – 1991. – 22 черв.
171. Свідки – представники діаспори: [Карпатська Україна в спогадах очевидця подій 1938–1939 років Й. Руцка] // Радянська Верховина. – 1991. – 28 лют. – Співавт.: *В. О. Белень*.
172. Трагедія в Тішні: [Про розстріл угорськими окупантами міжгірських патріотів С. Фігури і Я. Завальницького] // Закарпатська правда. – 1991. – 6 квіт. – Співавт.: *І. М. Мокрянин*.
173. У міжнародній грі: [Про громадсько-політичні взаємозв'язки Закарпаття і Східної Галичини в 1918–1919 роках] // Карпатський край. – 1991. – 19 лист.
174. А вдома їх чекала в'язниця: [Про участь галичан в обороні Карпатської України] // Новини Закарпаття. – 1992. – 8 лип.
175. Галичани про Гренджу-Донського // Радянська Верховина. – 1992. – 22 січ.
176. Довга дорога додому: [Про закарпатця в Словаччині М. Ледиду] // Закарпатська правда. – 1992. – 20 жовт.
177. За велінням серця: [Про нелегальні переходи кордону українцями Східної Галичини в Карпатську Україну] // Радянська Верховина. – 1992. – 23 трав.
178. Карпатська Україна очима галичанина (по сторінках преси Галичини 1938–1939 рр.): 1. В пошуках історичної правди; 2. У міжнародній грі // Карпатська Україна. – 1992. – 5 лист.
179. Карпатська Україна очима галичанина (по сторінках преси Галичини 1938–1939 рр.): 3. Чи вистоїть Закарпаття; 4. Андрій Бродій – зрадник? // Карпатська Україна. – 1992. – 19 лист.
180. Карпатська Україна очима галичанина (по сторінках преси Галичини 1938–1939 рр.): 5. За велінням серця; 6. Пошесть саранчі // Карпатська Україна. – 1992. – 26 лист.

181. Карпатська Україна очима галичанина (по сторінках преси Галичини 1938–1939 рр.): 7. Власкор «Діла» передає із Закарпаття // Карпатська Україна. – 1992. – 3 груд.
182. Карпатська Україна очима галичанина (по сторінках преси Галичини 1938–1939 рр.): 8. Карпатська Січ дає бій; 9. Трагедія Карпатської України // Карпатська Україна. – 1992. – 10 груд.
183. Карпатська Україна у спогадах січовика: [Про М.І.Шимоню] // Верховина. – 1992. – 18 серп.
184. Комендант Колочавської Січі: [Про М.І.Шимоню] // Карпатська Україна. – 1992. – 15 жовт.
185. Лицарі абсурду. Надзвичайний стан у Карпатській Україні // Закарпатська правда. – 1992. – 15 груд. – Співавт.: *В.Є.Задорожний*.
186. Січовик Федір Бобер // Радянська Верховина. – 1992. – 14 лип.
187. Цвіт історії – не опадає!...: [Про карпатського січовика Степана Маріконя] // Карпатська Україна. – 1992. – 19 лис.
188. Ворожа діяльність проугорської «п'ятої колони» у Карпатській Україні (1938–1939 рр.) // Срібна Земля. – 1993. – 16 жовт. – Співавт.: *В.В.Міщанин*.
189. Голова національної ради: Йосип Дудикевич – голова національної ради у Воловому // Верховина. – 1993. – 13 віт. – Співавт.: *В.В.Міщанин*.
190. Економіка Міжгірщини періоду Карпатської України // Верховина. – 1993. – 30 жовт. – Співавт.: *В.В.Міщанин*.
191. Історію не вигадати: (До питання про громадсько-політичні взаємини українців Закарпаття і Східної Галичини в 1938–1939 рр.) // Карпатська Україна. – 1993. – 18 берез.
192. Матеріальна підтримка уряду Карпатської України світової громадськістю // Срібна Земля. – 1993. – 11 верес.
193. Міжгірщина напередодні окупації // Верховина. – 1993. – 9 лют.
194. Полковник Михайло Колодзінський-Гузар у Карпатській Україні // Срібна Земля. – 1993. – 8 черв.
195. Терористи на Верховині // Верховина. – 1993. – 2 лист. – Співавт.: *В.В.Міщанин*.
196. Угорські і польські терористи у Карпатській Україні // Срібна Земля. – 1993. – 27 лип. – Співавт.: *В.В.Міщанин*.
197. Ворожа діяльність проугорської «п'ятої колони» у Карпатській Україні (1938–1939 рр.) // Голос нації – 1994. – 11–12 квіт. – Співавт.: *В.В.Міщанин*.
198. Економічне становище Карпатської України в 1938–1939 роках // Верховина. – 1994. – 20 лип. – Співавт.: *В.В.Міщанин*.
199. Іван Рогач у Карпатській Україні // Карпатська Україна. – 1994. – 26 трав.
200. Карпатська Січ на Міжгірщині // Верховина. – 1994. – 29 берез.

201. Соціальне становище населення Карпатської України в 1938–1939 роках: сторінки історії // Верховина. – 1994. – 13 серп. – Співавт.: *В.В. Міщанин*.
202. Хуст – Столиця Карпатської України // Карпатська Україна. – 1994. – 31 берез. – Співавт.: *В.В. Міщанин*.
203. Хуст – столиця Карпатської України: До 55-ої річниці проголошення незалежності Карпатської України // Верховина. – 1994. – 15 берез. – Співавт.: *В.В. Міщанин*.
204. Августин Волошин: християнська етика – шлях до цивілізованих націй // Срібна Земля. – 1995. – 4 лис.
205. Останні дні Президента Карпатської України Августина Волошина // Клич. – 1995. – №27.
206. Останні дні президента Карпатської України: (19 липня 1995 року минає 50 років з дня смерті Августина Волошина // Верховина. – 1995. – 15 лип. – Співавт.: *В.В. Туряниця, І.М. Чаварга*.
207. Степан Клочурак // Карпатська Україна. – 1995. – 7 берез.
208. Чого прагнув Августин Волошин? Нові документи про діяльність уряду Карпатської України в еміграції (1939–1941 рр.) // Орбіта. – 1995. – 23 лист.
209. Нові архівні матеріали про останні дні життя і смерть президента Карпатської України Августина Волошина // Срібна Земля. – 1996. – 16 берез.
210. Карпатська Україна у міжнародних відносинах (1938–1939): Від Мюнхена до Комарно // Ріо-інформ. – 1997. – 18 берез. – Співавт.: *О.Л. Малець*.
211. Українці в Югославії і Карпатська Україна (1938–1939) // Ріо-інформ. – 1997. – 7 черв.
212. Збройні сили Карпатської держави: 60-річчю Карпатської Січі та дню Карпатської України присвячується // Срібна Земля. – 1998. – 14 берез. – Співавт.: *О.Л. Малець*.
213. Карпатська Україна та Румунія: З досвіду історичних взаємин // Срібна Земля-Фест. – 1998. – 15–21 жовт. – Співавт.: *Л.В. Горват*.
214. Виповнилось 125 років від дня народження Августина Волошина: Що нового про його життя повідають архіви // Срібна Земля-Фест. – 1999. – Співавт.: *Л.В. Горват*.
215. Найвидатніший історик Карпатської України: До 80-річчя з дня народження Петра Стерча // Старий Замок. – 1999. – 22 квіт.
216. Прем'єр-міністр Карпатської України: Штрихи до портрета Юліана Ревая // Срібна Земля-Фест. – 1999. – 11–17 берез. – Співавт.: *О.Я. Малець*.
217. Релігія і церква на Закарпатті: (Напередодні Другої світової війни) (1938–1939 рр.) // Орбіта-Логос. – 1999. – 25 берез.
218. Угорська дипломатія і розвідка в Карпатській Україні // Срібна Земля. – 1999. – 27 лют. – Співавт.: *О.Я. Малець*.

219. Угорщина і Карпатська Україна // Самостійна Україна. – 1999. – №7–8. – Співавт.: *О.Я.Малець*.
220. Угорщина і Карпатська Україна: [Продовження] // Самостійна Україна. – 1999. – №9–10. – Співавт.: *О.Я.Малець*.
221. Форум, якого Ужгород ще не бачив: [Про наукову конференцію, присвячену А.Волошину і Карпатській Україні] // Погляд. – 1999. – 30 берез.
222. Щодо постаті Августина Волошина // Погляд. – 1999. – 27 квіт.
223. Карпатська Україна – незалежна держава: 1. Міжнародний фактор // Новини Закарпаття. – 2000. – 17 черв. – Співавт.: *В.Є.Задорожний*.
224. Карпатська Україна – незалежна держава: 2. Внутрішній фактор // Новини Закарпаття. – 2000. – 24 черв. – Співавт.: *В.Є.Задорожний*.
225. Сторінки історії ОУН–УПА в Закарпатті (1929–50-ті рр.) / Передмова П.Скунця // Срібна Земля. – 2000. – 7 жовт. – Співавт.: *О.М.Ситник*.
226. Сторінки історії ОУН–УПА в Закарпатті (1929–50-ті рр.) // Срібна Земля. – 2000. – 14 жовт. – Співавт.: *О.М.Ситник*.
227. Сторінки історії ОУН–УПА в Закарпатті (1929–50-ті рр.): [Продовження] // Срібна Земля. – 2000. – 21 жовт. – Співавт.: *О.М.Ситник*.
228. Сторінки історії ОУН–УПА в Закарпатті (1929–50-ті рр.): [Продовження] // Срібна Земля. – 2000. – 28 жовт. – Співавт.: *О.М.Ситник*.
229. Сторінки історії ОУН–УПА в Закарпатті (1929–50-ті рр.): [Продовження] // Срібна Земля. – 2000. – 4 лист. – Співавт.: *О.М.Ситник*.
230. «Нова свобода» очима сучасників // Нова свобода. – 2001. – 8 лист.
231. «Нова свобода» писала... // Нова свобода. – 2001. – 15 лист.
232. «Нова свобода» писала... // Нова свобода. – 2001. – 2 лист.
233. Чи хотіли чехи захищати Карпатську Україну: (62 роки тому Угорщина вторглася на територію Закарпаття) // Срібна Земля. – 2001. – 10 берез.
234. Августин Волошин: погляд на історичні події через роки // Новини Закарпаття. – 2002. – 19 берез.
235. Карпатська Україна на шляху до незалежності: (До 63-ої річниці виборів і Союму Карпатської України) // Срібна Земля. – 2002. – 16 лют.
236. Пам'яті Вікентія Шандора // Срібна Земля. – 2003. – 16 серпня. – Співавт.: *П.Федака, В.Худанич, В.Бедь, О.Довганич, О.Хланта, Д.Данилюк, В.Задорожний, І.Ребрик, Є.Ясінський, Й.Баглай, М.Гриць, І.Козак, А.Пекар*.

ПУБЛІКАЦІЇ В ЗАРУБІЖНИХ ВИДАННЯХ

237. Галичани на Закарпатті: [В.С.Гренджа-Донський про солідарність українців Східної Галичини з національно-визвольною боротьбою

- закарпатців у 1938–1939 роках] // Україна і світ (Торонто, Канада). – 1992. – 26 лист.
- 238. Лекції про Василя Гренджу-Донського** // *Гренджа-Донський В.* Твори. Бібліографія. Зібрала і впоряд. *Зірка Гренджа-Донська*. – Вашингтон: Карпатський Союз, 1992. – Т. XII. Додаткові твори. – С. 268–269. – Співавт.: *І. М. Мокрянин*.
- 239. Перший літописець Карпатської України:** [Про щоденник В. С. Гренджі-Донського «Щастя і горе Карпатської України»] // *Гренджа-Донський В.* Твори. Бібліографія. Зібрала і впоряд. *Зірка Гренджа-Донська*. – Вашингтон: Карпатський Союз, 1992. – Т. XII. Додаткові твори. – С. 257–262.
- 240. Галичани на Закарпатті. Василь Гренджа-Донський розповідає...** // *Визвольний шлях* (Лондон, Великобританія). – 1993. – Кн. 8. – С. 1016–1020
- 241. Полковник Михайло Колодзінський-Гузар у Карпатській Україні** // *Визвольний шлях* (Лондон, Великобританія). – 1993. – Кн. 8. – С. 955–957.
- 242. Августин Волошин: Зміна орієнтацій** // *Пороги* (Прага, Чеська Республіка). – 1997. – № 2. – С. 21–22.
- 243. Августин Волошин: Зміна орієнтацій (продовж.)** // *Пороги* (Прага, Чеська Республіка). – 1997. – № 3. – С. 19–20.
- 244. Карпатська Україна 1938–1939 в українській історіографії** // *Український історик*. – 1997. – Т. XXXIV: На пошану Любомира Винара, основника «Українського історика» і Українського Історичного Товариства. З нагоди 65-ліття. – С. 137–144.
- 245. Кривава казка: У 100-ліття з дня народження Василя Гренджі-Донського** // *Америка* (Філадельфія, США). – 1997. – 19 лют.
- 246. Румунія і Карпатська Україна: З історії українсько-румунського економічного та політичного співробітництва напередодні Другої світової війни 1938–1939 рр.** // *Relatii romano-ucrainie, istorie si contemporaneitate*. Румунсько-українські відносини: історія і сучасність. – Satu Mare: Editura Muzeului Satmarean, 1999. – С. 343–347. – Співавт.: *В. Л. Боднар*.
- 247. Августин Волошин – президент Карпатської України:** [Уривки] // *Наш голос: Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії*. – 2000. – Ч. 59–60. – С. 19–20. – Співавт.: *Л. В. Горват*.
- 248. Августин Волошин – президент Карпатської України:** [Уривки] (продовж.) // *Наш голос: Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії*. – 2000. – Ч. 61–62. – С. 19–20. – Співавт.: *Л. В. Горват*.
- 249. Березень 1939-го року в Карпатській Україні** // *Дукля* (Словацька Республіка). – 2001. – № 3. – С. 31–35.
- 250. Якої України хотів Василь Гренджа-Донський?** // *Український вісник: Часопис Союзу українців Румунії*. – 2002. – № 3–4. – С. 15. – Співавт.: *Л. В. Горват*.

251. **Василь Пачовський про Закарпаття** // Наш голос. Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії. – 2003. – № 111. – вересень. – С. 6-7. – Співавт.: *Л.В.Горват*.

252. **Василь Пачовський про Закарпаття** // Наш голос. Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії. – 2003. – № 112. – вересень. – С. 6-7. – Співавт.: *Л.В.Горват*.

РЕЦЕНЗІЇ

253. **Нові матеріали – нова книга**: [Рец. на кн.: *Болдижар М.* Закарпаття між двома світовими війнами. – Ужгород, 1993] // Новини Закарпаття. – 1993. – 20 трав. – Співавт.: *П.А.Петрище*.

254. **Монографія про Український вільний університет**: [Рец. на кн.: *Віднянський С.* Культурно-освітня і наукова діяльність української еміграції в Чехо-Словаччині: Український вільний університет (1921–1945 рр.). – К., 1994] // Молодь – Україні: (Наукові записки молодих учених Ужгородського державного університету) / Закарп. молодіжн. демократ. союз, Закарпат. Центр соціал. служби для молоді, Україн. асоціація студентів-істориків, Ужгород. держ. ун-т, Історичний факультет, Кафедра історії України, Юридичний факультет, Кафедра історії та теорії держави і права. – Ужгород: Закарп. Центр соціал. служби для молоді, 1996. – Т.9. – С.208–211.

255. **Гортаючи сторінки історії Галичини**: [Рец. на кн.: *Кугутяк М.* Галичина: сторінки історії. Нарис суспільно-політичного руху (XIX ст. – 1939 р). – Івано-Франківськ, 1993] // Актуальні та малодосліджені проблеми історії України / Ужгородський державний університет, Кафедра політології. – Ужгород, 1998. – Вип.3. – С.94–99.

256. **Праця про емігрантів із Закарпаття**: [Рец. на кн.: *Пагіря В.* Закарпатці в діаспорі. – Ужгород: Патент, 1998] // Ювілейний збірник на пошану історика України академіка Володимира Грабовецького: До 70-річчя з дня народження. – Ужгород, 1998. – С.126–129. – Співавт.: *М.В.Олашин*.

257. **Про Карпатську Січ та її команданта**: [Рец. на кн.: Дмитро Климпуш – головний командант «Карпатської Січі». – Ужгород, 1997] // Актуальні та малодосліджені проблеми історії України / Ужгородський державний університет, Кафедра політології. – Ужгород, 1998. – Вип.2. – С.87–89. – Співавт.: *М.В.Олашин*.

258. **Будемо знати більше**: [Рец. на кн.: *Богів О., Задорожний В.* Карпатська Україна (Підкарпатська Русь) у міжнародних відносинах. – Ужгород: Патент, 1999] // Соціал-демократ. – 2000. – 11 берез.

259. **Румунсько-українські відносини: історія і сучасність**. – Сату Маре, 1999. – 578 с. // *Carpatica* – Карпатика: Історія і культура Закарпаття ХХ століття (До 55-річчя возз'єднання Закарпаття з Україною) / Ужгородський державний університет, Науково-дослідний інститут Карпатознавства. – Ужгород, 2000. – Вип.7. – С.307–319. – Співавт.: *Л.В.Горват, В.В.Маринка*.

260. Румунсько-українські відносини: історія і сучасність. – Сату Маре, 1999. – 678 с. // Український історичний журнал. – 2001. – №2. – С.141–146.

261. Токар Маріан. Проукраїнські політичні партії Закарпаття в 1919–1939 роках. – Ужгород, 2001. – 176 с. // Carpatica – Карпатика: Актуальні проблеми вітчизняної і зарубіжної історії та культури. – Ужгород: Вид-во «Два кольори», 2001. – Вип.8. – С.292–298.

ПРОКЛАМАЦІЇ, ЗВЕРНЕННЯ, ІНТЕРВ'Ю

262. Вшанування першого президента Карпатської України: [Про наукову конференцію, присвячену Августину Волошину] // Новини Закарпаття. – 1995. – 14 верес.

263. Звернення до учасників міжнародної наукової конференції, присвяченої 50-ій річниці з дня смерті А.Волошина // Срібна Земля. – 1995. – 4 лист. – Співавт.: П.Федака, В.Бедь, Й.Баглай, В.Задорожний, М.Зимомря, О.Опаленик, В.Гомоннай, В.Ганчин, О.Орос, О.Хланта, І.Король, В.Пальок, П.Кампов, М.Ердеалі, О.Довганич, М.Баяновська, В.Марина, Ю.Турияця, О.Малець, О.Пайкош, Ф.Сас, М.Джанда, О.Герасимчук, В.Турияця, І.Чаварга, В.Делеган, Г.Корж, П.Скунць, С.Федака, М.Басараб, Е.Гоца, І.Сербин, В.Шерегії, І.Гаврилів, В.Белій.

264. Пам'яті Августина Волошина: [Інформація про підготовку міжнародної наукової конференції, присвяченої А.Волошину] // Карпатська Україна. – 1995. – 22 серп.

265. Пам'яті Августина Волошина: [Про наукову конференцію, присвячену карпатському президенту] // Новини Мукачева. – 1995. – 28 верес.

266. Ухвала міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої життю та діяльності видатного громадсько-політичного і культурно-освітнього діяча Августина Волошина // Срібна Земля. – 1995. – 28 жовт. – Співавт.: П.Федака, В.Бедь, Й.Баглай, П.Скунць.

267. Карпатська Україна: як це було? Непрості відповіді на непрості запитання: інтерв'ю кореспонденту «Старого Замку» О.Гаврошу // Старий Замок. – 1999. – 11 берез.

268. Як гартувалася свобода. Учора минуло 60 років з дня проголошення Карпатської України: Інтерв'ю газеті «Україна молода» // Україна молода. – 1999. – 16 берез.

269. Дослідник Карпатської України. До 40-річчя професора Миколи Вегеша. Інтерв'ю Йосину Баглаю // Карпатська Україна. – 2002. – 28 листопада.

Михайло ЗАН,

кандидат історичних наук,
доцент кафедри політології

Ужгородського національного університету